

7 502
БЕОГРАД
1926
ФЕБРУАР

ВЕЧНОСТ

2 502
Број 2

УРЕДНИК
РИСТО РАТКОВИЋ

ДВА ЈУБИЛЕЈА

Међународни часопис „ЗЕНИТ“, бр. 38 славио је јубилеј своје петогодишњице. — „Зениту“ и овога пута недостаје лежеран тон и осуство персоналности. Најзад би требало да је његов став искључивости мање формалан.

СРПСКИ КЊИЖЕВНИ ГЛАСНИК (часопис) улази у двадесетихесту годину своје старости. р-р.

ДВА ПЕСНИКА

ДРАГУТИНУ МАРКОВИЋУ

СВЕТОЗАР ПОПОВИЋ, испијен, млад; нигде није штампан. Одувек истрзан сањалица и у ноћима паланачким и на станицама железничким. Недовољно груб а непомогнут — ћутке се одао кори хлеба. Па отишао кући, далеко од куће.

ИЗЕТ КАЈАБЕГОВИЋ, као дечко меда и кадифе, затим одмах несреће и погибије. Висок, витак, без 24 године, кристално мрк, у очима му сева Азија и хуји његов гроб. Званично трговац, ожењен, једва писмен — међутим страсно ловац и велик песник. Нити чита ни пише. Поезију разуме црно. Свака позната реч отвара му прсвалију слике. Немогућим авантурама склон увек да пропадне.

Р. Ратковић.

Речи — бескућнице и ноћас као сваке ноћи безбрижно леже по клупама у јавним парковима. Само реч ОТИЋИ није међу њима. Увијена у свилене сенке, она је та љубоморна девица наоружана до зеница, та злогласна варалица и луталица одговорна за пет различитих кривица: два убиства, један покушај убиства, родооскрвљење и бесправно ношење оружја. Полиција трага за њом.

М. де Б.

ПРОЗОР

Ја молим чудесне заљубљене љубави да сузом пронесемо дан и понор сна, зрак туге прелетимо задрхтали, тамном стравом, језом беле крви. О сенке што односе ми жар проштење цвиле у вашим грудима. Ти молиш Сунце, ти молиш сан да тице што љубе свануле луге побледе, задрхте у том заносу.

Десимир Благојевић.

Брзе коло светова великих одраз је то чудан: људи — увијени штапови у огледалу асфалта — и кости испране месечином по трави.

Паве Старчевић.

ПОД СЕНКОМ САМОУБИСТВА

ЧОВЕКУ — ДРУГУ РИСТУ РАТКОВИЋУ

Ристо,

увек дрхтави прсти круже кобно на вратима да експлодира крик у неодређеном часу збуњености. Непрестано коло сенки, тама затим без ликова. Звучима се путује линијама усијаним кроз титраве колобаре увек, увек. Лутати докле тако кроз сан и звук са непрестаном сликом о самоубиству? Осуда — проклетство? Опет ври хаос и кристална белина скупљених домова на дну модре кошуље укоченог неба. К себи руке, да би остао жив и — шути! Живела слобода присилног шутања! Не гледати да те не виде, а све то ради предсмртног сутона. Оставити ту узалудну нерасцветалу помисао на крају предграђа и без последњег обрачуна у писму не лутати, јер ко зна неће ли локомотива брзога воза метално за сигналом задахтати изнад ребара мојих као звер. Зато још увек једино верујем у хладни симбол запетог револвера на слепоочници: то не филм. И увек замагљено иде се кроз црно: прозори су страшни снови разбијени усред слутње као стене под кестењем у јесени. Затим неке тамне плоче и скелсти бели, бели: свуда хладно ко снег пада, а кроз руке као стрела проговори само Ноћ. Све тамније кроз смех смеха. Сија као Сунце — нема. Тоне све. Можда ме Ти Непознати, Умрли, привлачиш рскавим скелетом својим! Да, сећам се визије: дете у загрљају костура. Лобања, руке, ребра: кроз њих у сну дете плаче. Шути само, поћи даље, ал без мене; опет ја ћу и онако немо сам остати овде — на дну свих тих дубина. Данас — сад — и после ћу дуго грчевито, топло, грлити жуљевите руке непознатих уморних фабричких радника. Земљу спљоштити — поравнати. Слеликом незаспелен видим у Сутра: глад јагуара и топле дахове белих медведа под сребрним нитима поларне светлости Исланда. За утеху плаве Скандинавске сањати о Јапану, јер Мисисипи нагло тече, драги моји црвенокошци. Па снег у вису, снег — пепео, свуда око бледе гимназискиње у чијим очима светиљке плачу ноћу у шетњи улицама са старим оцем. Сенке кроз њих и нестати на плафону као одбегли звук са виолине, да, све, као сан кроз серпентине зимске Ноћи, кроз тунеле усред таме. Занемелости. Подамном провалија, на ивици тело постављено, бели се дно усјајано црвеним пламом. Лудило — Смрт. Пламенови у даљини као мисли за угловима. Заборављено писмо и састанак пред биоскопом, јер душа је не само ту. Значење свега носим у себи. Не отпочати тај црвени печат! Не додирнути, пази, он је пламен! Одгонетнуће зелени звук. Очекивати га. Тонови спирални, као са таласа шум, крик галеба у зору под распрслом маглом, сцене тросратне пред хладним револвером и бежање од самога себе, до лудила, до бесвести. Вртоглавица: слике из унутрашњег. Визија: духови — духови.

— Звуци клекали ко да мле плач. —

Болницама белих тишина у јутра недирнута та... То злочин, злочин, драги моји пустолови; ваше руке, сенке бледе у тамници под решетком. Само крик и шум улица усред мира. Какви хује то вртлози? Ветрењаче облацима изнад поља преораних. Степенице гле у вис... Струја носи се кроз бесаницу Ноћи. А тада, нека само прасак оловне кугле проговори за последњу моју реч. Тачка оловна кроз ганглије мозга. Све — опет: само говорити не! Једино звучима путовати без једара сред пучине до пећине на крај стене и до спиле од базалта крај таласа. Отпутовати! Драги Колумбо и Ти Амундсену, Вама нека поларна ноћ буде молитва и спас, на града за откровење! Као галеот окован, прикован као разбојник, стегнут као лудак у кошуљу, шутим, шутим.

Занемелост счајања. Иглице бора само у Ноћи на ветру зазује језовито као зима, као мраз. Свуда само: све — дрхтање. Око на стаклу прозора и куцање тихо као кључање тице на стабу у пролеће: димњаци фабрика плешу у Ноћи, док туберкулозни радници умиру у немирним сенкама свјих жутих станова после буне, ах, од глади. Квадрати, квадрати, коцке и троуглови. Лењина нема, доле човечанство, а куда ћу љубав?..

Муцање и бунцање кроз сан — сад шути! Још прозори само станкло као гавран кроз мрак зрака без презира испод крила, а у сенци јаблановој, над уснама, изнад цвета. У сандуку чувај тајну, док не рекну над језером о рађању пред тај васкрс — пуном бола. Плаче смехом, смеши плачем покрај гробља, без свог друга у гробници под каменом. Нека Ноћ на мотосиклу улицама на крај града до предграђа сад пронесе ко рекламу младих брзо. Мотор сме кроз бензин о заборављеној изгубљеној руци проговорити у четири ока у сепареу вариетеа. Лажан програм! Ни доктор га не би прегледао, нити било... Шути, шушти, ено вене мирис звука.

Он односи Ноћ на мотосиклу _____
драги младић _____

Стрела на нокту, зора свиће сан песме заборављено море и крило галебово на таласу трећег звука у сунчаној зраци кроз маглу — ко дим. Смем артерије под сијалицом термометар усијати и разбити урлик рудара рањеног. Калифорнију, Калифорнију, када, када? Тамо исток, запад, север; лажу људи после књига, јер без бриге писмо стигне да подигне откровење изнад себе; знам и: Сутра сигурно Теби неће доћи она еластична девојчица, са наранџама ко бомбама у рукама, из предграђа. Зар не?

Ристо,

упали сијалицу свећу или петролејку: можеш видети ово чудо, као мој доживели бродолом, као камси. Не заборави на рођење свега нерођеног и помисли на Сутрашњицу. Писмо као докуменат моје савести под Светлосм Тачном и разичарења у јуче и данас. Не заборави другове у магли и рукуј се! Да, па то све није речено. Свеједно. 22 година, веруј, као старост. Не говорити! Музика једино причешће после греха, једини спас.

Толико: _____

— душан јерковић 1926.

ОТВОРЕНИХ ОЧИЈУ

ТОДОРУ МАНОЈЛОВИЋУ

И ако апстрактно мислим вазда, знам колико моја мисао може да буде неспретна и груба: диалектичар сам али слаб. Сатима, тврдоглаво гаца мој разум на истоме месту. А тај разум, немам довољно снаге да омрзнем. Стид ме је кад се сетим једноставних реченица којим сам хранио своје најсудбоносније покрете. Стид ме је да овде образложим нека своја најчвршћа убеђења. Наиме, бојим се да ми моја непосредна мисао понова не умакне: да не искажем опет најзад нешто сасвим десето. Ето како мислим: на ситно, скупчено, тремо. Изрази, обрти. Заборављам и најнеопходније (хлеб разума), пажња ме такође напушта. Да опет подлегнем, ознојен, масна носа, угашена погледа, бескрајно згађен и као већ труо.

Моја се прошлост није претворила у сећање. Негде у мени, она лежи разбијена на парампарчад. Свестан сам једино неких неорганизованих одломака који се изненадно појављују из тог унутрашњег мрака, без икаквог реда и понова утону, изгубе се. Мало је појмова над којим имам неке тренутне власти. Из те духовне прашине ја не могу да одредим време и место једном низу психичких доживљаја, да поставим логичан однос између њега и себе.

Кад се решим (ко решава?) да прибележим неку своју случајну констелацију појмова није да не чиним избора: или све то бацити одмах или само један део сачувам да бих га мало доцније поцепао, изгубио. Иначе, шта би са мном било? Духовно, велим. Да ли бих се тад потпуно распао? И тиме се у неку руку ослободио аутокритике? Подао сам за такав чин.

Питам се: постоји ли каква веза између мене и духа? — јер оно чега могу да будем свестан, ја не знам у шта спада. Свеједно ми је како ћу пропасти. Живим расејано, безобзирно и нисам несрећан.

31. Јануара 1926.

МОНИ ДЕ БУЛИ

Молитвом сунца згрчени приступамо твојој патњи. Не остави нас судбини убогог свитања. У задивљеном тоњењу твог болног пространства ишчезавају сва острва помирења. Склопила си над нама црне завесе љубави да не би заиграли сенком. Унапред смо вечно ван искушења да се блажимо белом пеном површина. У храм тишине труле бацила си огањ проклетства, Русије!

Десимир Благојевић
Ристо Ратковић

Заробљена лађа која не може да уђе у пристаниште веселог збивања приспела је са криком осуђене чисти. Нисам никако могао а да не прекрсим за тај чудни догађај на палуби где су неке љубичасте ватре насилно угушене. Није се имало обзира ни према скоксовима дубина, ни према белим змијама загледаним у крилате сијалице. Зато је узнемиреност револтираних пљувачки имала оправдан разлог да се високо попне на огромно брдо звукова. Да ли су пак нечије мисли у таквом стању велосипедских облака биле издужене и танке није се ни где јавило ма да су на свим угловима непрозирних улица беспомоћно јецеле моје очи. Тако узалуд пролазе све неударљиве кверге будућих нада на ропство, на понижење званичних прагова или на мирис одбегле шуме сећања. Док се заљуља небо, сасвим црно небо у шољи турске кафе, још увек оивичено слутњом решења.

Ристо Ратковић.

ПЛЕС НАД ПРАЗНИНОМ —

Јован Поповић

ЛЕТО БЕЗ СИФИЛИСА —

Драган Алексић

И сам рационализам је —
кад само НИЈЕ МАСКА
РЕВОЛУЦИЈА

la Guerre Civile

Clarté, леви парижки часопис за политику и уметност, замењен је одлучнијим, директнијим и јаснијим. Зове се **la Guerre Civile**. Први број 15 фебруара т. г.

Оснивачи: **Louis Aragon, Jean Bernier, Victor Cractre, Marcel Fourrier, Robert Desnos, Michel Leiris, Paul Guitard, Victor Serge, Paul Eluard, Benjamin Peret, Philippe Soupault, André Bréton, André Masson.**

Фронт појачан дакле дефинитивним приласком надреалиста.

Да ли се тим гестом компромитује надреализам и да ли је то уопште компромис? **Ne!**

Идеологија надреализма је пре свега револуционарна: идеализам без маске. **Свеједно да ли је то мрачни понор духа или Марксова математика, јер: све је подсвест а свест само санкција подсвести.**

РИСТО РАТКОВИЋ

ВЕЧНОСТ ИЗЛАЗИ СВАКОГ МЕСЕЦА РЕДОВНО
Редакција и стан уредников Приштинска 67. Београд

Штампарија „СКИТ“, Београд, Коларчева 9. — Дечанска 10.